

Cerrahi yolla tedavi edilen el ve el bileği kitlelerinin değerlendirilmesi

Sarper Gürsu¹, Timur Yıldırım¹, Kerem Aydın², Hakan Saygılı¹, Turgay Er³, Vedat Şahin³

¹Baltalimanı Kemik Hastalıkları Eğitim ve Araştırma Hastanesi, İstanbul

²Selçuk Üniversitesi Tıp Fakültesi Ortopedi ve Travmatoloji Anabilim Dalı, Konya

³İstanbul Ortopedi Merkezi, İstanbul

Amaç: El ve el bileği kökenli tümörler, Ortopedi ve Travmatoloji uzmanlarının sıkça karşılaştıkları durumlardır. Bu tümörler sıklıkla benign karakter taşımalarına karşın nadiren malign özellikte tümörlerle de karşılaşılabilir. Bu çalışmamızda; cerrahi tedavi için hastanemize yatan el ve el bileği tümörlü hastalar incelenmiştir. **Gereç ve yöntem:** 1985-2011 yılları arasında patolojik tanıları doğrulanmış 379 hastanın 381 el ve el bileği kitlesi çalışmaya dahil edilmiştir. Hastaların; 213'ü kadın, 166'sı erkek ve yaş ortalamaları 30,8 olarak bulunmuştur. **Sonuçlar:** Tümörlerin 14 (% 3,7) tanesi malign; 367 (% 96,3)'si ise benign idi. Malign tümörlerin görüldüğü ortalama yaş 42,3 (15-79); benign tümörlerinki ise 30,6 (1-92) olarak hesaplandı. Histopatolojik tetkik sonuçlarına göre en sık olarak görülen tümör, 117 olgu ile encondrom olurken; ikinci sırayı 104 olgu ile ganglion, üçüncü sırayı 49 olgu ile osteokondrom almıştır. En sık görülen malign tümör 8 olgu ile kondrosarkom olmuştur. **Yorum:** El ve el bileği tümörlerinin sıklığı ve çeşitliliğine dair epidemiyolojik veriler oldukça kısıtlıdır. El ve el bileği yerleşimli kitleler, her Ortopedi ve Travmatoloji uzmanının karşılaşma ihtimali yüksek olan olgulardır. Bu tümörlerin çok büyük bir kısmı benign nitelikte olsa da; malign tümörlerin de görülebileceği unutulmamalıdır. Bu çalışmamızın; el ve el bileğinde görülen kitlesel lezyonların, tanı ve tedavisi açısından Ortopedi ve Travmatoloji ile uğraşan meslektaşlarımıza faydalı olacağına inanmaktayız.

Anahtar kelimeler: El, el bileği, tümör

Evaluation of surgically treated hand and wrist tumors

Objectives: Hand and wrist tumors are rather common for Orthopaedic Surgeons. Though these tumors are mostly benign, in some cases malignant tumors also can be seen. In this study, we have evaluated our patients with hand and wrist tumors, treated surgically. **Material and method:** Three hundred and eighty-one pathologically verified, hand and wrist tumors of 379 patients, surgically treated between 1985-2011 were included in the study. 213 of the patients were female and 166 were male with a mean age of 30,8 years. **Results:** Fourteen (% 3,7) of the tumors were malign whilst 367(% 96,3) were benign. Mean age of the patients with malignant tumors was 42,3(15-79) years and the mean age of the patients with benign tumors was 30,6 (1-92) years. According to hystopathological evaluation, the most common tumor was enchondroma with 117 cases; followed by ganglion with 104 cases and osteochondroma with 49 cases. Most common malignant tumor was chondrosarcoma with 8 cases. **Conclusion:** Studies regarding the frequency and diversity of hand and wrist tumors are very limited. Every Orthopaedic Surgeon is likely to see such cases during his career. Though most of these tumors are benign, they may also be malign in some cases. We consider, this study will be useful for our colleagues to make better diagnosis and treatment for such tumors.

Key words: Hand, wrist, tumor

Yazışma Adresi:

Sarper Gürsu
Baltalimanı Kemik Hastalıkları Eğitim ve Araştırma Hastanesi,
İstanbul

E-posta: sarper154@yahoo.com

Giriş

El ve el bileği tümörleri, özellikle el cerrahisi ve onkoloji ile uğraşan ortopedistlerin sıkça karşılaştıkları durumlardır. Bu bölgede görülen tümörlerin çok büyük bir kısmını benign lezyonlar oluşturmakla beraber; nadiren de olsa malign karakterli lezyonlar da görülebilmektedir (1, 2). Literatürde, el ve el bileğinde görülen tümörlerle ilgili

bazı epidemiyolojik çalışmalar mevcut olsa da; ülkemizde bu alanda yapılmış çalışmalar çok kısıtlıdır (1-3). Bu çalışma ile amacımız, el ve el bileği tümörleri ile karşılaşan ortopedik cerrahların faydalanabilecekleri epidemiyolojik verileri sunmaktır.

Gereç ve Yöntem

1985-2011 yılları arasında, hastanemiz Ortopedi ve Travmatoloji Kliniği'nde yatarak cerrahi yollarla tedavi edilen hastaların epidemiyolojik verileri değerlendirilmiştir. Çalışmaya, dosyalarına erişilebilen ve histopatolojik tanıları biyopsi sonuçları ile kesinleştirilmiş olan 379 hastanın 381 kitlesi dahil edilmiştir. Hastaların 213 (% 56,2) tanesinin kadın ve 166 (% 43,8) tanesinin erkek olduğu görülmüştür. Hastaların yaş ortalaması 30,8 (1-92 yaş arası) olarak hesaplanmıştır.

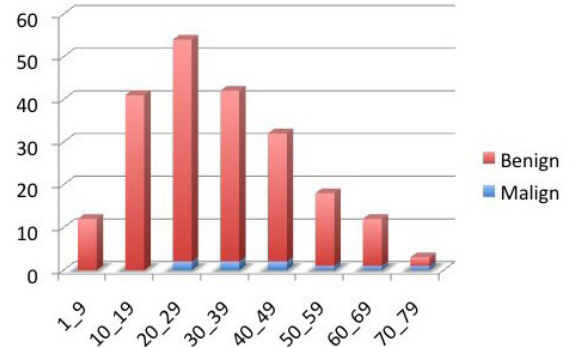
Sonuçlar

Tümörlerin 14 (% 3,7) tanesi malign; 367 (% 96,3) tanesi ise benign idi. Malign tümörlerin görüldüğü ortalama yaş 42,3 (15-79 yaş arası) olarak hesaplanırken; benign tümörlerin görüldüğü ortalama yaş 30,6 (1-92 yaş arası) olarak hesaplandı. Kadın hastaların yaş ortalaması 32,2 (3-77 yaş arası) ve erkek hastaların yaş ortalaması 29,1 (1-92 yaş arası) idi. Kadın hastalarda en sık tümör görülen yaş grubu 20-29 yaş aralığı olurken; erkek hastalarda 10-19 ve 30-39 yaş aralıklarında en fazla tümör olgusu gözlemlenen yaş grupları oldu (Şekil 1 ve 2). Yaş gruplarına ve cinsiyete göre en sık görülen tümörler Tablo 1'de özetlenmiştir.

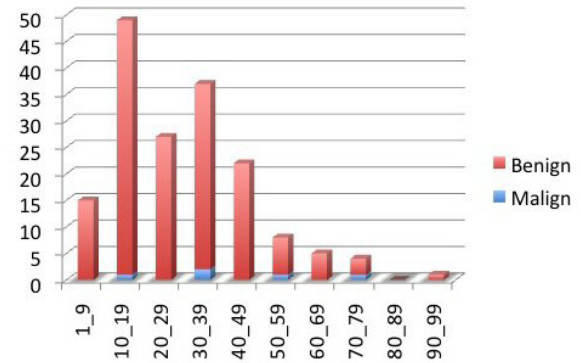
Tablo 1: El ve el bileğinde görülen tümörlerin sayısal dağılımı

Enkondrom	117	Fibröz Displazi	3
Ganglion	104	Glomus Tümörü	3
Osteokondrom	49	Fibrosarkom	2
Dev Hücreli Tümör	17	Liposarkom	2
Dev Hücreli Tendon Tümörü	15	Non-Ossifiye Fibrom	2
Anevrizmal Kemik Kisti	11	Schwannom	2
Osteoid Osteom	10	Kondroblastom	1
Kondrosarkom	8	Hemanjiom	1
Basit Kist	8	Osteosarkom	1
Fibrom	8	Anjiomyolipom	1
Lipom	8	Diğer	8

El ve el bileği tümörleri - Gürsu ve ark.

Şekil 1: Kadın hastalarda farklı yaş gruplarına göre en sık görülen benign ve malign tümörler.

Şekil 2: Erkek hastalarda farklı yaş gruplarına göre en sık görülen benign ve malign tümörler.

Tümör, 171 hastanın sol üst ekstremitesinde gözlenirken; 208 hastanın sağ üst ekstremitesinde saptandı. Hastaların 159 tanesinde, tümör el bileğinde, 146 tanesinde parmaklarda, 72 tanesinde karpal-metakarpal kemikler ve bu bölgedeki yumuşak dokuda ve 2 hastada da hem metakarp hem de falankslarda yerleşmişti. Kemik ve kırık oluşturan tümörlerin en çok yerleşim gösterdiği kemik, 69 olgu ile proksimal falankslar idi. Proksimal falanksı; 43 olgu ile radius distal uç, 36 olgu ile metakarpal kemikler, 19 olgu ile orta falankslar, 18 olgu ile ulna distal uç, 16 olgu ile distal falankslar, 6 olgu ile lunatum, 4 olgu ile skafoid ve 1 olgu ile kapitatum izlerken; 2 olguda da hem metakarpalarda hem de falankslarda kitle olduğu görüldü. 158 (% 41,5) tümörün kırık kökenli, 58 (%15,2) tanesinin kemik kökenli ve 165 (%43,3) tümörün de yumuşak doku kökenli olduğu saptandı.

Histopatolojik tetkik sonuçlarına göre en sık olarak görülen tümör, 117 olgu ile enkondrom olurken; ikinci sırayı

104 olgu ile ganglion, üçüncü sırayı 49 olgu ile osteokondrom ve dördüncü sırayı ise 17 olgu ile dev hücreli kemik tümörü almıştır. En sık görülen malign tümör ise 8 olgu ile kondrosarkom olmuştur. En sık görülen malign tümörler arasında ikişer olgu ile fibrosarkom ve liposarkom da yerini almıştır (Tablo 2).

Malign tümörlerin 9 (% 4,2) tanesi kadın hastalarda görülürken; 5 (% 3) tanesi erkek hastalarda görülmüştür. 8 (% 57,1) malign tümörün kırık oluşturan tipte, 5 (% 35,7) tanesinin yumuşak doku kökenli ve 1 (% 7,2) tanesinin de kemik oluşturan tipte olduğu görülmüştür. Benign tümörlerin 205 (%95,8) tanesi kadınlarda görülürken, 162 (% 97) tanesinin erkeklerde görüldüğü saptanmıştır. 150 (% 40,9) benign tümörün kırık oluşturan tümörler olduğu, 160 (% 43,6) tanesinin yumuşak dokudan köken aldığı ve 57 (% 15,5) tanesinin ise kemik oluşturan özellikte olduğu görülmüştür.

Tartışma

El ve el bileği tümörlerinin sıklığı ve çeşitliliğine dair epidemiyolojik veriler oldukça kısıtlıdır. Özellikle ülkemizde, tüm alanlarda olduğu gibi bu alanda da başvuru kaynağı olabilecek veriler, sınırlı bir kaç çalışmadan elde edilen sonuçlardan ibarettir (4). El ve el bileği tümörlerinin büyük

bir oranda benign özellikte olması, bu yerleşimdeki bir tümör ile karşılaşan ortopedik cerrahların tümörü benign olarak kabul etmesine ve dolayısıyla yanlış tanı ve tedavilere yol açabilmektedir (4). Elde görülen bir tümörün doğru teşhis ve tedavisi için; benzer tümöral kitlelerin verilerinden elde edilen epidemiyolojik çalışmaların büyük önemi bulunmaktadır.

Campbell ve arkadaşlarının, el ve el bileğindeki 80 primer kemik tümörlü olgu üzerinden yaptıkları çalışmada, malign tümör oranı % 14 olarak bulunmuştur. Fakat bu çalışmada yumuşak doku tümörleri değerlendirmeye alınmamıştır (1). Murray ve arkadaşları ise karpal kemikler yerleşimli 44 kemik tümörü olgusunu değerlendirmiş ve benzer şekilde malign tümör oranını % 14 olarak bulmuşlardır. Fakat bu çalışmada da yumuşak doku tümörleri değerlendirmeye alınmamış ve sadece karpal kemiklerdeki tümörler incelenmiştir (5). Marty'nin 623 tümörü kapsayan çalışmasında ise malignite oranı %1,3 olmuştur (2). Kendi çalışmamızda ise malign tümör oranı sadece % 3,7 olarak bulunmuştur.

Murray'nin karpal kemik tümörleriyle yaptığı çalışmada hastaların çoğunun (%59) erkek olduğu belirtilirken (5); Marty'nin çalışmasında hastaların % 60'ının kadın ve % 40'ının erkek olduğu görülmüştür (2). Bizim çalışmamızda da kadınlarda tümör sıklığının (% 56,2), erkeklere nazaran (% 43,2) bir miktar fazla olduğu görülmüştür.

Hastaların ortalama yaşı, Campbell'in çalışmasında 32, Murray'nin çalışmasında 35, ve Marty'nin çalışmasında 48 olarak belirtilirken (1, 2, 5); kendi çalışmamızda hastaların ortalama yaşının 30,8 olduğu görülmüştür. Murray, benign tümörlü hastaların yaş ortalamasının 32 ve malign tümörlü hastaların yaş ortalamasının 58 olduğunu belirtmiştir (5). Gürkan ve Özger'in el sarkomu olan 8 hastayı kapsayan çalışmalarında ise yaş ortalaması 39,6 olarak bulunmuştur (4). El ve ayak kondrosarkomlarını değerlendiren Ogoş ve arkadaşları ise hastalarının yaş ortalamasını 53 olarak bulmuşlardır (6). Kendi çalışmamızda da benign tümörlerin daha genç hastalarda (ortalama 30,6) görüldüğü; malign tümörlerin ise daha yaşlı (ortalama 42,3) hastalarda saptandığı gösterilmiştir.

Erkeklerde tümörün en sık görüldüğü dönemler 10-19 ve 30-39 yaş aralıkları iken; kadınlarda en sık tümör görülen yaş aralığı 20-29 olmuştur. Gerek kadın gerekse erkek hastalar içerisinde 80-89 yaş aralığında hiçbir hasta görül-

Tablo 2: El ve el bileğinde, farklı yaş grupları ve cinsiyete göre, en sık görülen benign ve malign tümörler

Yaş	Kadın	Erkek
1-9	Osteokondrom (% 27)	Osteokondrom (% 64)
10-19	Enkondrom (% 25)	Enkondrom (%41%), Osteosarkom (% 2)
20-29	Ganglion (% 39,6), Enkondrom (% 21), Fibrosarkom (% 3,7)	Ganglion (% 30), Enkondrom (% 22)
30-39	Enkondrom (% 35), Kondrosarkom (% 4,7)	Enkondrom (% 40), Kondrosarkom (% 5,4)
40-49	Ganglion (% 27,5), Enkondrom (% 17), Kondrosarkom (% 6)	Ganglion (% 33), Enkondrom (% 24)
50-59	Ganglion (% 25), Enkondrom (% 19), Kondrosarkom (% 5,5)	Ganglion (% 28), Kondrosarkom (% 12,5)
60-69	Ganglion (% 25), Liposarkom (% 8)	Ganglion (%40)
70-79	Liposarkom (% 33)	Yassı Hücreli Sarkom (% 33), Schwannom (% 33)
80-89	-	-
90-99	-	Enkondrom (% 100)

memiştir. Her iki cinsiyet grubunda da 1-9 yaş aralığında en sık görülen tümör osteokondrom, 10-19 ve 30-39 yaş aralığında enkondrom ve 70 yaşına kadar olan diğer yaş gruplarında ise ganglion olmuştur. 70-79 yaş aralığı her iki cinste de en çok oranda malign tümör görülen yaş grubudur. Genel olarak incelendiğinde enkondrom ve ganglionların, görülen tüm tümörlerin % 58'ini oluşturduğu görülmüştür. Malign tümörler içerisinde en sık görüleni 8 olgu (% 57) ile kondrosarkom olarak tespit edilmiştir. Bu veri çalışmasındaki malign tümörlerin yarısından fazlasının kondrosarkom olduğunu ifade eden Campbell ve kondrosarkomun elin en sık primer malign tümörü olduğunu ifade eden Puhaindran'ın çalışmaları ile uyumludur (1, 7).

Kemik kökenli tümörlerin en sık yerleşim gösterdiği bölge proksimal falankslar olurken bunu sırasıyla distal radius ve metakarpal kemikler takip etmiştir. Proksimal falanksların, kemik tümörleri için en sık yerleşim bölgesi olması, mevcut literatür ile de uyum göstermektedir. Farklı yayınlarda sıraları değişebilmekle birlikte radius distali ve metakarpalar da sıklıkla iki ve üçüncü sıraları almaktadır (1, 3). Bu bilgiler ışığında; el ve el bileği yerleşimli bir tümörün varlığından şüphelenildiğinde bu üç yerleşim bölgesine özel bir önem verilmesi gerektiği muhakkaktır.

El ve el bileği yerleşimli tümöral oluşumlar, her Ortopedi ve Travmatoloji uzmanının hayatında karşılaşma ihtimali yüksek olan olgulardır. Bu tümörlerin çok büyük bir kısmı benign nitelikte olsa da; malign tümörlerin de görülebileceği unutulmamalıdır. Özellikle en sık görülen benign kemik tümörü olan enkondromlar ile karşılaşıldığında;

kondrosarkomla karışabilme ya da sarkoma dönüşebilme ihtimali hatırdta tutulmalıdır. Kırk yaş üstü, özellikle de 70 yaş üstü hastalarda görülen kitlelere malignite açısından daha şüpheyle yaklaşılmalıdır. Radyolojik görüntülerde, proksimal falanks, radius distali ve metakarpalara yerleşmiş şüphelilezyonların tümör olabileceği unutulmamalıdır. Bu çalışmamızın; el ve el bileğinde görülen kitlesel lezyonların, tanı ve tedavisi açısından Ortopedi ve Travmatoloji ile uğraşan meslektaşlarımıza faydalı olacağına inanmakla birlikte, gelecekte aynı konuda çok merkezli çalışmalara da ihtiyaç olduğunu düşünmekteyiz.

Kaynaklar

1. Campbell DA, Millner PA, Dregghorn CR. Primary bone tumours of the hand and wrist. J Hand Surg Br 1995;20:5-7.
2. Marty FL, Marteau E, Rosset P, Faizon G, Laulan J. A Retrospective study of hand and wrist tumors in adults. Chir Main 2010;29:183-7.
3. Colon F, Upton J. Pediatric hand tumors. A review of 349 case. Hand Clin 1995;11:223-43.
4. Gürkan V, Özger H. Sarcomas of the hand. Acta Orthop Traumatol Turc 2007;41:286-90.
5. Murray PM, Berger RA, Inwards CY. Primary neoplasms of the carpal bones. J Hand Surg Am 1999;24:1008-13.
6. Ogose A, Unni KK, Swee RG, May GK, Rowland CM, Sim FH. Chondrosarcoma of small bones of the hands and feet. Cancer 1997;80:50-9.
7. Puhaindran ME, Athanasian EA. Malignant and metastatic tumors of the hand. J Hand Surg Am 2010;35:1895-900.